

§ 166

Svar på motion 2017:05 från S, KNU, MP, V - Ansök om Fairtrade City-diplomering
KS-2017/330

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta
att avslå motionen.

Reservation

Peter Evansson (S), Tina Jalo Thorén (S), Lennart Lundberg (KNU) och Rolf Samuelsson (MP) reserverar sig mot beslutet.

Särskilt yttrande

Christer Johansson (V) anmäler ett särskilt yttrande (protokollsbilaga 2 a).

Yrkande

Björn-Owe Björk (KD), med bifall från Klas Bergström (M), Jeanette Meland (M), Boo Östberg (C) och Niclas Ugglå (M) yrkar att kommunfullmäktige ska föreslås avslå motionen (skriftligt yrkande med motivering, protokollsbilaga 2 b).

Peter Evansson (S), med bifall från Lennart Lundberg (KNU) och Rolf Samuelsson (MP), yrkar att kommunfullmäktige ska föreslås bifalla motionen och att motionen ska beaktas i budget 2019.

Propositionsordning

Ordföranden finner att arbetsutskottets förslag till beslut fallit. Därefter ställer ordföranden Björn-Owe Björks m.fl. yrkande mot Peter Evansson m.fl. yrkande och finner att kommunstyrelsen bifaller Björn-Owe Björks yrkande.

Ärende

Beslut från arbetsutskottet, § 133, 2017-09-04, tjänsteskrivelse 2017-08-21 och motion 2017-04-26 har varit utsända.

Protokollsbilaga 2 a

Särskilt yttrande, § 166, Svar på motion 2017:05 från S, KNU, MP, V - Ansök om Fairtrade City-diplomering

Vänsterpartiet lämnar följande yttrande angående Alliansens förslag till beslut om att avslå motionen: Ansökan om Fairtrade City – diplomering.

Kort om Fairtrade

Långa, hårda arbetsdagar och löner som inte går att leva på. Så ser verkligheten ut för många av de hundratals miljoner människor som lever i fattigdom världen över. När du väljer Fairtrade-märkta produkter skapar du möjligheter till förändring och utveckling.

- Odlare och anställda får förbättrade ekonomiska villkor.
- Fairtrade-premier till investeringar i lokal-samhälle och verksamhet.
- Barnarbete och diskriminering motverkas.
- Demokratin och organisationsrätten främjas
- Miljöhänsyn och ekologisk produktion främjas

Fairtrade är en oberoende certifiering med kriterier för ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling i länder med utbredd fattigdom.

Ovanstående text kommer från en webbplats tillhörande ett av Knivsta större företag, ICA Kvantum och när det 2015 genomfördes fika challenge i Fairtades regi var Knivsta fikatätast i länet. Med 1 208 personer var Knivsta ensamt större än Enköping, Tierp och Älvkarleby tillsammans (1 143). Knivsta kommun hade flest fikadeltagare per capita där 7,5% av invånarna fikade.

Det betyder att såväl företagen som invånarna i Knivsta är positiva till mer rättvis handel. Mot dessa står KD, M och C i Knivstas kommunstyrelse. Deras huvudargument mot en ansökan är att Fairtrade snedvrider marknadens villkor och att en av ägarna till Fairtrade i Sverige är LO.

Att svenska arbetares organisationer stöder arbetare i andra länder och skapar möjlighet för egen försörjning och utbildning är inget som de tre nämnda partierna kan tänka sig att stödja. De fortsätter sin fackföreningsfientliga politik från sin tid som regering 2006 – 14.

När Vänsterpartiet i januari 2010 motionerade om att Knivsta borde ansöka om att bli en Fairtrade City fanns det 27 diplomerade kommuner i landet. Den siffran är i dag 67 och över fem miljoner svenskar bor idag i en Fair Trade City. Nu tycker Vänsterpartiet att det är Knivstabornas tur att få ingå i den solidariska familjen.

Vänsterpartiet hoppas att en majoritet av fullmäktiges ledamöter har en annan uppfattning, än de tre partierna i KS, och bifaller motionen.

Christer Johansson (V)
Ersättare KS

Expedieras till:

Akten

Expedierat av Siobhán Górný 2017-09-26

Protokollsbilaga 2 b

Skriftligt yrkande med motivering, § 166, Svar på motion 2017:05 från S, KNU, MP, V - Ansök om Fairtrade City-diplomerering

Fairtrade – snedvrider handel och skickar skattemedel till LO

Att snedställa konkurrens på marknaden för livsmedelsprodukter är inte särskilt långsiktigt hållbart om vi vill att människor ska lyfta sig ur fattigdom. Vi vet att det är marknadsekonomi, frihandel och privat äganderätt – tillsammans med demokrati, utbildning och rättsstat – som är nyckeln till en positiv ekonomisk förändring. Dessutom måste branscher då och då gå igenom strukturförändringar för att kunna gå från improduktivitet till produktivitet, för att marknadsanpassa sig.

Systemet med Fairtrade bygger på minimipriser som bönderna garanteras. Men detta minimipris ruckar på den annars så välbeprövade marknadsprincipen om utbud och efterfrågan. Överproduktion och dumpning på den vanliga marknaden kan därmed bli resultatet.

Det finns mycket forskning som visar på Fairtrades svagheter. En rapport från Agrifood Economics Centre (2009) vid Sveriges lantbruksuniversitet och Lunds universitet är en sådan.

De menar att de minsta och fattigaste producenterna inte gynnas av Fairtrade och säger att vanlig handel har större möjlighet att lyfta många fler människor ur fattigdom. "Skulle rättvisemärkning leda till att konsumenterna avstår från att köpa arbetsintensiva varor som importerats från utvecklingsländerna får det en negativ effekt på fattiga jordbrukares och arbetares inkomster och försörjningsmöjligheter".

Forskare vid School of Oriental and African studies vid London University menar att "Fairtrade sviker de fattigaste arbetarna i Etiopien och Uganda" (2014). De har kommit fram till att lönerna i områden där Fairtrade-certifiering råder är lägre och arbetsförhållandena är sämre.

Harvard University har med sin forskning (2013) visat att de allra fattigaste jordbrukarna vid kaffeplantager i Costa Rica, särskilt utbildade säsongsarbetare, inte tjänar något på Fairtrade-certifiering. Samma universitet skriver sammanfattningsvis i annan forskning (2014) att genomförda studier visar att arbetare inom den Fairtrade-certifierade kaffeindustrin gynnar "arbetare lite, eller inte alls".

Professor Bruce Wydick vid University of San Francisco har i Huffington Post publicerat en artikel med tio skäl till varför Fairtrade-märkt kaffe inte fungerar. Han har frågat 16 utvecklingsekonomer om effektiviteten av olika program för att motverka fattigdom. Fairtradekaffe rankades näst sämst.

Det finns studier som visar på positiv ekonomisk inverkan med Fairtrade och att enskilda producenter får egenmakt, men de negativa effekter som lyfts fram ser alltför sällan dagens

Expedieras till:

Akten

Expedierat av Siobhán Górný 2017-09-26

Ijus i svensk debatt. Fairtrade, tidigare "Rättvisemärkt", får ofta stå oemotsagt. Om man ifrågasätter shopping av dessa märkta varor så antas man per automatik vara en ond människa som inte vill att fattiga bönder i utvecklingsländer ska få ett rikare liv.

Att säga att den alltmer vedertagna metoden marknadsekonomi, frihandel och respekt av privat äganderätt i en mix ger bäst effekt får allt färre att lyfta på ögonbrynen. Men då och då möts denna metod fortfarande med skepsis, inte minst i Fairtrade-sammanhang, för hur kan något som sägs vara "fair" i butiker inte vara det?

Om vi bortser från utvecklingsekonomiska argument så finns dessutom starka svenska politiska skäl att inte köpa Fairtrade-märkta varor. Om du inte är medlem i LO vill säga.

Fairtrade ägs av LO och Svenska Kyrkan. Opinionsbildaren Rebecca Weidmo Uvell har granskat Fairtrades årsberättelser och skrivit mycket om kopplingen mellan Fairtrade och LO på sin blogg. Hon visar hur Fairtrade planerat (vissa skulle kalla det skatteplanerat) sin verksamhet för att kunna bilda opinion för LO och fackliga villkor på arbetsmarknaden. "Fairtrade har en smart konstruktion – ett aktiebolag som tar alla intäkter och en förening som kräver bidrag av skattebetalare för att opinionsbilda. Vinsterna från licenserna ackumuleras i aktiebolaget och föreningen söker nya skattebidrag varje år. På så sätt får skattebetalarna betala för LO:s opinionsbildning medan deras aktiebolag får behålla alla intäkter".

Genom att köpa bananer märkta Fairtrade är man som konsument med och samlar in pengar till LO. Det är inte direkt budskapet man nås av när man vid torrvaruhyllan står och tittar på kaffemärken, varav en del är märkt med den blå-gröna symbolen.

Att Knivsta kommun skulle bifalla (s), (v), (knu) och (mp):s motion om att ansöka diplomering till att bli en Fairtrade City skulle Knivsta kommun skattebetalare dels bidra med skattemedel till LO och dels bidra till att snedvrider konkurrens på livsmedelsmarknaden, vilket i slutändan missgynnar de allra fattigaste.

Vi yrkar därför avslag till motionen.

Klas Bergström (M)
Björn-Owe Björk (KD)
Jeanette Meland (M)
Boo Östberg (C)
Niclas Ugglå (M)

Handläggare
Stina Desroses
Allmänutredare

Tjänsteskrivelse
Datum
2017-08-21

Diarienummer
KS-2017/330

Kommunstyrelsen

Svar på motion 2017:05 från S, KNU, MP, V - Ansök om Fairtrade City-diplomering

KS-2017/330

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad med hänvisning till tjänsteskrivelse 2017-08-21.

Sammanfattning

I motion 2017:05 föreslås kommunfullmäktige ansöka om diplomering för Fairtrade City. Frågan om ansökan för diplomering i Fairtrade City har lyfts tidigare i kommunen och förvaltningen gör bedömningen att den utredning med ekonomisk konsekvensanalys som då genomfördes är gällande även idag. Med hänvisning till aktuella prognoser som visar på underskott, samt att det inte finns pengar avsatt i budget 2018 går det inte att ansöka om Fairtrade-diplomering förrän tidigast år 2019.

Bakgrund

I motion 2017:05 föreslås kommunfullmäktige besluta att ansöka om diplomering för Fairtrade City. Fairtrade är en oberoende certifiering med uttalat mål att motverka fattigdom och stärka människors inflytande och handlingskraft. Fairtrade Sverige består av en förening och ett bolag och är den svenska representanten i Fairtrade International. Bolaget, Fairtrade Sverige AB ägs av Svenska Kyrkan och Landsorganisationen LO och är en icke vinstdrivande organisation. Det gemensamma uppdraget i Fairtrade Sverige är att öka utbudet av och efterfrågan på Fairtrade-märkta produkter i Sverige. Läs mer om Fairtrade Sverige via länken: <https://fairtrade.se/>

Förslag att ansöka om diplomering i Fairtrade City har lyfts tidigare i kommunen, dels via en motion år 2010, dels via ett medborgarförslag år 2013.

Kommunfullmäktige beslutade i mars 2015 att avslå medborgarförslaget (2015-03-18, § 57). I tjänsteskrivelsen bakom beslutet hänvisas till "Utredning av Knivsta kommuns förutsättningar att bli en Fairtrade City" som genomfördes i augusti 2014 och utifrån den utredningen lyftes framförallt bristen på ekonomiska och personella resurser (tjänsteskrivelse daterad 2015-01-27). I tjänsteskrivelsen gjorde förvaltningen bedömningen att det initialt krävs en tjänst på 20 procent för projektstart och administrativt arbete, för att sedan succesivt minska till en tjänst på cirka 10 procent när arbetet är igång. Detta beräknades initialt kosta 180 000 kronor per år. Utöver den kostnaden beräknades det även tillkomma arvoden för politiker i styrgruppen för arbetet.

Ekonomisk konsekvensanalys

Ekonomisk konsekvensanalys i ovan nämnd tjänsteskrivelse uppskattas gälla även idag, med reservation för eventuell uppräknig av lönekostnad.

Med hänvisning till aktuella prognoser som visar på underskott, samt att det inte finns pengar avsatt i budget 2018 går det inte att ansöka om Fairtrade-diplomering förrän tidigast år 2019. Givetvis beroende på vilka andra prioriteringar som görs i budgeten för år 2019.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista (hämtad från tidigare tjänsteskrivelse 2014-08-27, KS-2013/1343).

Lena Fransson
kommundirektör

Beslutet ska expedieras till:
Akten
Kommunfullmäktige

Barnchecklista inför beslut

1. Påverkar beslutet barn?

Ja Nej

Enligt FN är alla under 18 år att betrakta som barn

Förklara oavsett svar.

Om kommunen inte certifierar sig som Fairtrade City kan det i förlängningen eventuellt innebära negativ påverkan på de barn som bor i områden där varor produceras på ett icke socialt ansvarstagande sätt

*Om, **ja fortsätt** med frågorna.*

2. Hur har barns bästa beaktats?

Se punkt 3.

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Huruvida kommunen ska ansöka om certifiering som Fairtrade City eller inte är till stor del en kommunalekonomisk fråga. Genom att anta mål avseende etisk konsumtion kan kommunen dock, utan att diplomera sig som Fairtrade City, kompensera för den negativa påverkan som beslutet annars skulle kunna få.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Ja Nej

Inte aktuellt. Beslutet rör inte övergripande flerårig plan/ flerårigt styrdokument

Om ja, förklara på vilket sätt barn varit delaktiga i beslutet, vilka åsikter barnen lyft fram samt hur dessa åsikter beaktats i beslutet. Om nej, förklara varför barn inte tillfrågats.

2017-04-26

Motion till Knivsta
Kommunfullmäktige

Knivsta – Fairtrade City

Gör Knivsta till en Fairtrade City

- En kommun som engagerar sig för etisk konsumtion och rättvis handel – i andan av Agenda 2030.

En av de största och viktigaste framtidsfrågorna handlar om vår miljö. Både på vår fritid och på jobbet, här i Knivsta och ute i världen. Det finns många idéer om vad som kan göras på olika nivåer och varje insats som görs är viktig. De val av inköp som vi Knivstabor gör idag påverkar framtiden för nuvarande och framtida befolkningar, i Knivsta och i resten av världen.

På senare år har intresset för de sociala och etiska aspekterna ökat och kommit att spela en allt större roll i konsumenters val av varor i butik. Både konsumenter och medborgare i landets kommuner har ett stort intresse för att göra hållbara val, som enskilda individer och med skattepengarna genom offentlig upphandling. 84 procent av svenska konsumenter tycker att det är viktigt att kommunerna ställer etiska krav i sin offentliga upphandling, visar en undersökning från TNS Sifo.

Fairtrade City är en diplomering till kommuner som engagerar sig för etisk konsumtion. Det innebär att kommunen lever upp till kriterier som rör etisk upphandling, ett effektivt informationsarbete samt utbud av etiskt märkta produkter. Beräknade årskostnader för detta arbete är, enligt uppgifter från jämförbara kommuner, 40 000 kronor.

Fairtrade City är en diplomering och oberoende produktmärkning som bidrar till förbättrade arbets- och levnadsvillkor för odlare och anställda i utvecklingsländer. Den 17 maj 2006 diplomerades Malmö som Sveriges första Fairtrade City. I dag finns över 80 kommuner i Sverige som diplomerats som en Fairtrade City. Nu tycker vi att det är Knivstas tur.

Kvartetten i Knivsta föreslår KF besluta

att Knivsta Kommun ansöker om diplomering till att bli en Fairtrade City

Peter Evansson (S)
oppositionsråd

Lennart Lundberg (KNU)
gruppledare

Christer Johansson (V)
gruppledare

Kerstin Umegård (MP)
gruppledare

Bilaga

Kommunens åtagande som Fair Trade City

1. Kommunens ansvar:

Inom den offentliga konsumtionen ska kommunen som organisation ha en tydlig och mätbar målsättning samt kunna erbjuda och öka konsumtionen av produkter inom kommunens avtal utifrån principerna för rättvis handel och ILO:s kärnkonventioner. Kommun-, stads- eller rådhusets offentliga konsumtion av rättvist handlade produkter ska redovisas och minst en tjänsteman samt en till tre politiskt tillsatta representanter ska utses varav en utses som styrgruppens kontaktperson gentemot Fairtrade Sverige.

2. Styrgruppen:

Arbetet leds av en lokal styrgrupp som sätts samman av representanter från hela närsamhället som näringsliv, handeln, frivilligorganisationer, Fairtrades medlemsorganisationer samt politiker och tjänsteman från kommunen. Tre personer utses till styrgruppens ordförande, styrgruppens kontaktperson gentemot Fairtrade Sverige samt kontaktperson för lokalt ambassadörsnätverk.

3. Utbud:

En kartläggning av näringsidkare som säljer Fairtrade-märkta produkter så som dagligvaruhandeln, serveringsställen, caféer, hotell, restauranger samt andra butiker ska genomföras för lokal samverkan och ökad konsumtion. Samarbete ska etableras med både lokala handlare och serveringställen och kontaktuppgifter redovisas.

4. Fairtrade på jobbet:

De arbetsplatser som fikar Fairtrade-märkt kaffe, te och socker registrerar själva arbetsplatsen på Fairtrades hemsida i Fairtrade på jobbet. Styrgruppen redovisar i ansökan på vilket sätt de kommer att engagera fler arbetsplatser att själva registrera sig.

5. Informationsarbete:

Styrgruppen ansvarar för att samordna och arrangera minst fyra informationsinsatser om Fairtrade och rättvis handel varje år samt att dokumentera och redovisa dessa. Minst en aktivitet ska vara publik för kommunens medborgare. Styrgruppen redogör också för på vilket sätt de planerar att kommunicera att kommunen är Fairtrade City-diplomerad.